

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

توسعه آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

توسعه آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

توسعه آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

اثربخشی مدیریت شهری در ایجاد فضای سبز و محیط زیست شهری در راستای توسعه پایدار

حسین حمزوی

عضو هیأت علمی تمام وقت گروه معماری، معاونت فنی و عمرانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد

Hamzavi.hosseini@yahoo.com

چکیده

امروزه بر همگان روشن است که هیچ شهر یا منطقه ای نمی تواند خود را مستقل از محیط اطراف بداند. در این میان فضاهای سبز شهری به عنوان جزء ضروری و لاینفک محیط پیرامون شهرها می تواند عملکرد های معینی داشته باشد، عملکرد هایی مانند تزئینی و تفریحی که کمبود آن می تواند مشکلات جدی در حیات شهرها به وجود آورد. فضای سبز در ایران موضوع جدیدی نیست اما پایداری زیست محیطی موضوعی جدید می باشد که مزایای مربوط به آن در گرو استفاده گسترده و کلان از آن می باشد. یکی از راه حل های رسیدن به پایداری زیست محیطی آشنایی با اهمیت فضای سبز و توجه به آن در راستای رسیدن به معیارهای توسعه پایدار می باشد. اگر شهر را به مثابه ارگانسیم های پویا و کانون فعالیت های انسانی بررسی کنیم، می بایست کاربریهای فضای سبز را به عنوان یکی از مهمترین عناصر حیاتی آن بپذیریم. رشد جمعیت و توسعه بی رویه فیزیکی شهر، بروز انواع آلودگیهای صوتی، بصری، شیمیایی، افزایش قیمت زمین و کاربریهای تجاری، مسکونی، صنعتی و وقوع انواع بحرانهای زیست محیطی و عدم توجه به حفظ و نگهداری فضای سبز، دلایلی هستند که موجودیت این بخش از شهرها را تهدید می کنند. یکی از راه های بهبود وضعیت فضای سبز، توجه به بحث مدیریت شهری در حوزه کلان آن می باشد. مقاله حاضر بر اساس روش توصیفی-تحلیلی تهیه شده است و هدف آن بررسی اهمیت و نقش فضای سبز در شهرها در جهت نیل به معیارهای توسعه پایدار شهری می باشد. نتیجه آنکه اثرات توسعه فضای سبز در شهرها، سبب بهبود کیفیت زندگی شهروندان می شود و به طور کلی موجب ارتقای پایداری زیست محیطی شهر در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار می گردد.

کلمات کلیدی: مدیریت شهری، فضای سبز، پایداری زیست محیطی، توسعه پایدار.

۱-مقدمه

رشد و توسعه فزاینده شهرنشینی، صنعت و تکنولوژی در دهه های اخیر، اگر چه آسایش و راحتی هایی را برای بشر به دنبال داشته، لیکن زندگی انسان را با مشکلات و دشواریهایی روبرو ساخته است. از جمله این آثار سوء، می توان به آلودگی و تخریب محیط زیست، تغییر کاربریهای زراعی به غیر آن، کاهش سرانه های فضای سبز شهری به خاطر دست اندازی به باغات و فضاهای سبز و تبدیل آنها به مناطق مسکونی و غیره، و در کل به خطر افتادن سلامت جسم و روح انسان شهرنشین اشاره کرد؛ به طوری که هر چه جمعیت شهرها بیشتر می شود به همان نسبت مشکلات شهری نیز بیشتر می شود. افزایش جمعیت به نوبه خود مسائلی همچون ترافیک، افزایش کارگاه های کوچک و بزرگ، افزایش حجم زباله، نابودی جنگل ها و درختان و فضای سبز را نیز دنبال دارد.

پيامد مشکلات شهرنشینی و افزایش جمعیت ایجاد انواع آلودگی های شهری، مثل آلودگی هوا، آب، صدا همچنین تخریب محیط زیست می باشد. این مسأله را هم نباید از نظر دور داشت که مشکلات زیست محیطی شهرهای مختلف کشور که در مناطق مختلف آب و هوایی واقع هستند با هم متفاوت است. ولی همه این شهرها جزئی از یک کل هستند. همانطور که امروزه مشکلات زیست محیطی و کمبود فضاهای سبز که می توان به جرات گفت با پیشرفت شهرنشینی و عوارض جبران ناپذیر آن، به عنوان مهمترین کاربری در شهرهای امروز قلمداد می شود، در شهرهای بزرگ فکر مسؤولین امر را به خود مشغول کرده است.

در این تحقیق سعی شده به فضاهای سبز و پارکها، به عنوان یکی از کاربری های اصلی شهر پرداخته شود تا ضمن تحلیل وضعیت موجود فضاهای سبز و انطباق با استانداردهای رایج، پیشنهاداتی در زمینه ارتقاء سطح کمی و کیفی آن صورت گیرد.

۱-۱- طرح مسأله و اهمیت تحقیق

توسعه شهرها، رشد جمعیت، دور شدن انسان از طبیعت و دیگر مشکلات شهری، شرایط نامناسبی را برای انسان بوجود آورده است.

رشد شتابان شهرنشینی و حاکمیت صنعت براساس تکنولوژی جدید و گرایش به سوی زندگی ماشینی، همگام با آثار تخریبی و تباهی منابع طبیعی و پوشش گیاهی، تبدیل اراضی مزروعی، کشاورزی و باغات به تشکیلات ساختمانی، همراه با افزایش رشد جمعیت و آلودگی محیط زیست، سبب عدم تعادل در سیستم اکولوژی و توان بهزیستی گردیده است، و از طرفی با افزایش درآمدها، بهبود حمل و نقل، افزایش مالکیت خودرو، افزایش تعلیم و تربیت، افزایش اوقات فراغت از کار و ... بر اهمیت پارکها، تفریحگاهها، تفرجگاهها و فضای سبز افزوده است (یامچی، ۱۳۸۴)

بی تردید فضای سبز و محیط زیست شهری را باید در زمره اساسی ترین عوامل پایداری حیات طبیعی و انسان در شهرنشینی نوین به شمار آورد. به بیان دیگر جدال پیگیری که بین کاربرد و رشد تکنولوژی از یک سو و حفظ و حراست از عناصر حیاتی همچون آب، خاک، هوا و فضای سبز از سوی دیگر در گرفته است، روز به روز حیات انسانها را بویژه در شهرها تحت تهدید بیشتری قرار داده است. در حال حاضر با توجه به توسعه پایدار و نقش و کارکرد فضای سبز شهری، مراکز جمعیتی غیر روستایی و کمیت و کیفیت آنها مجموعه ای به هم پیوسته ارزیابی می گردد و بی تردید فضای سبز و محیط زیست شهری را باید در زمره اساسی ترین عوامل پایداری حیات طبیعی و انسانی در شهرنشینی نوین به شمار آورد. در تحقیق حاضر با توجه به اهمیت یاد شده در بالا سعی شده تا ضمن مطالعه و بررسی نقش و اهمیت پارکها در فضاهای سبز شهری در تعادل و بهبود

ارتقاء کیفیت زیست محیطی، روانی و اجتماعی، درمانی و اجتماعی، درمانی و فرهنگی شهرها، وضعیت موجود فضاهای سبز شهری مورد بررسی قرار گیرد.

۲-۱-اهداف تحقیق

از آنجا که هدف اصلی برنامه ریزی شهری و توسعه پایدار تأمین رفاه و آسایش مردم بویژه آسایش روحی و معنوی می باشد توجه به فضای سبز شهری به عنوان یکی از عوامل آسایش و رفاه سهم زیادی در مطلوبیت و مطبوعیت فضا از نظر شهروندان دارد. بنابراین اهداف نهایی از این پژوهش به قرار زیر است:

- ۱) بررسی و شناخت اهمیت و نقش فضاهای سبز شهری در جهت نیل به اهداف توسعه پایدار شهری؛
- ۲) تأثیر فضای سبز و پارکها در بهبود مسائل زیست محیطی و اجتماعی - روانی شهر؛
- ۳) تبیین نقش فضای سبز در توسعه پایدار شهرها؛
- ۴) توجه به فضای سبز شهری به عنوان یکی از کاربریهای اصلی در شهرها؛

۲-روش تحقیق

روش تحقیق حاضر توصیفی- تحلیلی است، مبانی تئوریک آن بر اساس جمع آوری بخشی از داده های پژوهش به روش اسنادی و با استفاده از کتب، اسناد، مقالات و نشریات در زمینه توسعه شهری و پایداری زیست و فضاهای سبز شهری محیطی انجام گرفته است.

۳-مبانی نظری پژوهش

۳-۱-مفهوم و تعریف فضای سبز شهری:

به مجموعه فضاهای آزاد و سبزی که در داخل محیطهای شهری با اهدافی مشخص برنامه ریزی شده و عملکرد معینی بر عهده آنها نهاده شده باشد، عنوان فضای سبز شهری اطلاق می شود. (سلطانی، ۱۳۷۱).

فضای سبز به مناطق قابل دسترسی برای فضاهای باز سبز گفته می شود، همچنین علاوه بر آن، مناطق فراوان فضای سبز خصوصی، شامل باغات، سطوح سبز، باغهای گیاه شناسی یا زمینهای ورزش را نیز شامل می شود. آن بخش از فضای سبز که در محدوده شهر طراحی و بنا شده، فضای سبز شهری نامیده می شود، یا بخشی از سیمای شهر که از انواع گیاهان تشکیل شده است.

شکل ۱- فضاهای سبز شهری نوعی از سطوح کاربری زمین شهری با پوششهای گیاهی انسان ساخت

جامعترین تعریف: فضای سبز شهری بخشی از فضاهای باز شهری است که در عرصه های طبیعی یا مصنوعی آن تحت استقرار درختان، گل ها، چمن ها و سایر گیاهان است که بر اساس نظارت و مدیریت انسان با در نظر گرفتن ضوابط، قوانین و تخصص های مرتبط با آن برای بهبود شرایط زیستی، زیستگاهی و رفاهی شهروندان و مراکز جمعیتی غیر روستایی، حفظ، نگهداری یا بنا می شود. که بطور کلی می تواند بصورت های زیر باشد:

- فضای نسبتاً بزرگ، متشکل از گیاهان با ساختی جنگلی و برخوردار از بازدهی زیست محیطی و اکولوژیک معین و درخور شرایط زیست محیطی حاکم بر شهر.

- بخشی از مناطقی که دارای گیاهان یا هر گونه سبزینگی اعم از درختان، درختچه ها، گل ها و چمن هاست.

- بخشی از استخوان بندی شهری، به بیان دیگر فضای سبز در کنار اسکلت فیزیکی شهر.

شکل ۲- فضاهای سبز شهری به نوعی در کنار اسکلت فیزیکی شهر

- اراضی اماکن مسکونی، تجاری و صنعتی، محل های کسب و پیشه و خدماتی، که دارای پوشش گیاهی چند ساله اعم از درخت، درختچه، نهال و گیاهان پوششی است و به منظور استفاده های سودمندانه یا زیبایی طبیعی و تلطیف هوا در محدوده و حریم شهری احداث شده یا به طور طبیعی به وجود آمده باشد. فضای سبز شهری از دیدگاه شهرسازی، در برگیرنده بخشی از

سیمای شهر است که از انواع پوشش های گیاهی تشکیل شده است. به عنوان یک عامل زنده و حیاتی در کنار کالبد، جان شهر، تعیین کننده ساختار مورفولوژیک شهر است. فضاهای باز شهری از یک سو، در برگیرنده فضاهای سبز موجود و از سوی دیگر بصورت فضاهایی بالقوه جهت توسعه فضاهای سبز شهری مطرح می شوند (سعیدنیا، ۱۳۷۹).

انواع فضاهای سبز را می توان به چهار دسته کلی تقسیم کرد:

- ۱) فضای سبز عمومی: اینها فضاهای سبز شهری و پارکها هستند که عملکرد های اجتماعی دارند. این فضاها برای عموم مردم در گذران اوقات فراغت تفریح گردهمایی های اجتماعی و فرهنگی مورد استفاده قرار می گیرد.
- ۲) فضای سبز نیمه عمومی: این فضاها نسبت به فضاهای عمومی محدودترند. مانند محوطه های باز بیمارستان ها می باشند.
- ۳) فضای سبز معابر و خیابان ها: از جمله فضاهای سبز شهری اند که به طور معمول درختکاری حاشیه باریکی از حد فاصل پیاده رو و سواره را تشکیل می دهد.
- ۴) فضای سبز خصوصی: شامل کلیه فضاها از جمله باغچه ها و باغهای موجود در شهر است که استفاده آن محدود به مالکان آن می باشد.

شکل ۳- فضاهای سبز شهری عمومی

۳-۲- نقش و اهمیت فضای سبز در ارتقاء کیفیت محیط های شهری:

پارکها و فضاهای سبز شهری از اهمیت استراتژیکی زیادی برای بهبود شرایط زیست جوامع شهری امروزی برخوردارند. وجود چنین مکانهایی در محیط شهری علاوه بر عملکرد زیست محیطی نظیر پاکسازی هوا، فیلتر کردن باد، کاهش آلودگی صوتی، بهبود شرایط میکروبی، موجب ارتقاء شرایط اجتماعی و روانشناختی ساکنان شهری نیز می شود.

اهمیت پارکها و فضاهای سبز در کنار مزیت های اجتماعی و روانشناختی و زیست محیطی آنها، از نظر اقتصادی نیز قابل بحث است. چرا که پارکهای شهری به علت ارزش های تفریحی، زیبایی شناختی و تاریخی شان بر جذابیت شهر افزوده و موجب افزایش آمار جذب توریست و در نتیجه ایجاد اشتغال می شوند. همچنین همجواری عناصر طبیعی از جمله درختان و آب بر ارزش املاک افزوده و در واقع به تأمین مالیات و بهسازی فضای شهری کمک می نماید. براساس تحقیقی که در شهر توکیو انجام شده پارکهای خطی در واحدهای همسایگی که دارای قطعات تفکیکی کوچکتری هستند تأثیر بسیار مطلوبی بر جای می گذارد و در مقابل پارکهای مربع شکل در مناطق با قطعات تفکیکی بزرگتر، دلپذیرتر می باشند.

مهمترین اثر فضای سبز در شهرها، کارکردهای زیست محیطی آنهاست که شهرها را به عنوان محیط زیست جامعه انسانی معنی داری کرده است که با آثار سوء گسترش و کاربرد نادرست تکنولوژی مقابله نموده و سبب افزایش کیفیت زیستی شهرها می شوند. (مجنونیان، ۱۳۷۴).

بدین منظور باید توجه کرد که تأثیر فضای سبز بر زیست اقلیم شهر زمانی به حداکثر خود می رسد که اولاً: فضای سبز از لحاظ اقلیمی به درستی مکانیابی شده و ثانیاً: در طراحی فضای سبز عمدتاً از درختان و درختچه ها بهره گرفته باشند (سلطانی، ۱۳۷۱).

در کنار کارکرد زیست محیطی فضای سبز خاصه فضای سبز شهری می توان موارد زیر را بعنوان عمده ترین کارکردهای فضای سبز شهری عنوان نمود:

۱- تعدیل و تلطیف هوا: گیاهان از طریق عمل فتوسنتز، تبخیر و تعرق، ایجاد تعادل حرارتی بین سطوح تحتانی و فوقانی زمین، جذب گرما در روز و آزاد کردن آن در شب و تنظیم رطوبت نسبی هوا با لطافت و متعادل نمودن هوا در محیط های شهری کمک می کنند.

مثال: حجم دی اکسید کربن پاکسازی شده بوسیله یک درخت راش به ارتفاع ۲۴ متر طول سه برابر حجم یک اتاق یک نفره است (حروانی ۱۳۷۱).

۴۰ مترمربع از گیاهان می توانند اکسیژن مورد نیاز یک نفر را فراهم کنند (همان).

۲- جذب و کاهش گرد و غبار: گیاهان در بهبود آب و هوای یک شهر و پالایش گرد و غبار نقش مؤثری دارند بطوریکه توده گرد و غبار که بوسیله باد حمل می شود بدلیل تقلیل سرعت باد و کاهش نیروی محل و جابجایی توسط درختان رسوب داده می شود (همان).

این امر خاصه در نواحی کویری برای مقابله با گرد و خاک حاصل از وزش باد در بین مناطق صنعتی و مسکونی بعنوان حائل جهت تصفیه هوا از ذرات آلوده کننده بسیار حائز اهمیت است.

۳- حفاظت از آب و خاک: ایجاد فضاهای سبز در محیط های شهری یکی از کارآمدترین روشهای بالا بردن قدرت نفوذ پذیری آب و کاهش ضریب جریان به منظور جلوگیری از سیلاب های شهری است. درختان با هدایت آب به اندام های مختلف خود باعث کندی جریان های تند و سیلابی می شوند. سطح اندام های مختلف درختان ۴ برابر سطح ساختمانها، جاده ها و پیاده رو است بطوریکه با پوشش درختی ۳۰ درصد یک شهر بزرگ آمریکایی قادر است حرکت سیلابها را به ۱۴ درصد کاهش دهد. (همان)

۴- تقلیل میزان سرب مواد رادیو اکتیو در هوا: سرب از عمده موادی است که از طریق فعالیت های انسانی وارد جو شدند و رسوب آن در بدن باعث مسمومیت، کم خونی، اختلال تنفسی و عصبی می گردد. مواد رادیو اکتیو نیز از عناصر مضر و معلق در هوای مناطق آلوده می باشد که هر دو این مواد بوسیله انواع مختلف گیاهان جذب می شوند.

۴- کاهش آلودگی هوا: درختان بعنوان عامل تقلیل صدا در شهرها نقش بسیار با اهمیتی دارند که بصورت مختلف از شدت صوت می کاهند. ارتعاش امواج صوتی به وسیله برگها و شاخه های درختان جذب می شود. حتی درختان در پخش و درهم شکستن صدا نیز مؤثرند که این خاصیت به علت قابلیت انعطاف و نرمش و صاف بودن شاخ و برگ آنها می باشد.

۳-۳- عملکردهای عمده فضاهای سبز در ساماندهی شهری:

۱- عملکرد فضای سبز در ساخت کالبد شهر: فضای سبز شهری بعنوان بخش جاندار ساخت کالبدی شهر تلقی می شود و در هماهنگی با بخش بی جان کالبد شهر، بافت و سیمای شهر را تشکیل می دهد. در این حالت، فضای سبز می تواند نقش اصلی شاختر شهر، تفکیک فضاهای شهری و آرایش شبکه راهها را برعهده گیرد. ایجاد حریمهای عریض سبز، میان کاربریهایی که با یکدیگر در تعارض اند، به برقراری ایمنی کمک می کند و در بسیاری از موارد عوامل کاهش بار آلودگی محیط را نیز فراهم می آورد.

۲- عملکردهای زیست محیطی: این نوع عملکردها عمدتاً به بهبود شرایط اکولوژیکی و کاهش میزان بار آلودگی در آن کمک می کنند. در این ارتباط بیش از هر عامل دیگری باید بر تأثیر فضای سبز شهری بر کیفیت زیست اقلیم شهر تأکید ورزید. بدین منظور باید توجه داشت که تأثیر فضای سبز زیست اقلیم شهر زمانی به حداکثر خود می رسد که اولاً: فضای سبز از لحاظ اقلیمی به درستی مکانیابی شده باشد، ثانیاً: در طراحی فضای سبز عمدتاً از درختان و درختچه ها بهره گرفته باشند.

۳) عملکردهای اجتماعی روانی فضای سبز: هر چند عملکرد فضای سبز در ساخت کالبدی شهر و عملکردهای زیست محیطی آن نیز می توان انتظار بازدهی اجتماعی و روانی داشت، لیکن در طراحی فضای سبز، به منظور دستیابی به آثار اجتماعی و روانی آن، هدف اصلی هر چه نزدیکتر کردن انسان و طبیعت به یکدیگر است. انسان در هر شرایطی، روزانه به چند ساعت سکوت و آرامش نیاز دارد. این نیاز با فشردگی جمعیت در محیطهای مسکونی و زندگی آپارتمانی، در آینده بیشتر خواهد شد. لذا از این دیدگاه نیز ایجاد و توسعه فضاهای سبز شهری که انسان بتواند دست کم روزانه ساعاتی را در آرامش و به دور از غوغا و هیاهوی زندگی روزمره بگذراند بصورت ضرورت و احتیاجی واقعی خود نمایی میکند (سلطانی، ۱۳۷۱).

۳-۴- مؤلفه های توسعه پایدار و برنامه ریزی فضای سبز شهرها در ایران:

تاریخ ایران تمدن است. این سرزمین افزون بر دوهزار سال بعنوان تمدن کهن بشری شناخته شده و به مشابه پل ارتباطی دو تمدن خاور دور و باختر، هنر ادبیات، موسیقی، فلسفه، معماری و سایر عناصر فرهنگی را به حداعلائی خود رسانیده است. در تورات از پردیسه های باستانی خوزستان سخن به میان آمده است. و به نظر می رسد که حتی قبل از هخامنشیان و بعد از آن هنر باغ سازی در تخت جمشید و شوش به منتهی درجه از زیبایی خود رسیده باشد (نیلوفری، ۱۳۶۳). در همین ارتباط، ویل دورانت در تاریخ تمدن (عصر ایمان) می نویسد که: که باغ به سبک ایرانی مورد تقلید سایر ملل قرار گرفته و هم در بین مسلمین و اعراب وهم در هندوستان رواج یافته است و در قرون وسطی موجب الهام اروپاییان گردیده است. در کل می توان گفت که در زمان دو سلسله تیموری و صفوی در شهرهای ایران باغ هایی به سبک ایرانی ساخته شده از جمله ارم شیراز و باغ بهشت در اطراف شهر سمرقند و چهار باغ اصفهان در زمان صفویه، در زمان قاجار برای اولین بار، سبک اروپایی در باغ سازی ایران نفوذ کرد. از جمله باغ دوشان تپه و کاخ سعدآباد در تهران و باغ ائل گلی در تبریز که آثار دوران به شمار می آیند (ویلبر دونالد، ۱۳۸۴).

باغ های ایران بطور کلی از مشخصه های و ویژگیهای زیر برخوردار بودند:

- ۱- سازماندهی باغ به نحوی ترتیب یافته که آبیاری باغ به سهولت انجام گیرد.
- ۲- محدودیت فضای باغ با دیواری صورت می پذیرفته است.
- ۳- از قنات و امثال آنها برای آبیاری باغ استفاده می شده است.
- ۴- تقسیم بندی عمومی قسمتی از کل به جزء در تمام سطح باغ اجراء شده است.
- ۵- سازماندهی جریان آب: ترکیب جنبه های زیبایی شناختی و عملکردی در باغ را در پی داشت.
- ۶- آب در باغ ایرانی هم منظر بود و هم منظر ساز.
- ۷- ایجاد رابطه نزدیک با طبیعت بر مبنای سادگی، زندگی و شیوایی.
- ۸- عدم وجود جدایی و انفعال میان معماری محیط و منظر.
- ۹- وجود درختان سایه انداز در کنار معابر.
- ۱۰- توجه توأم به نیازهای روانی و جسمانی انسان.
- ۱۱- بهره مندی باغ ایرانی از سیمای ذهنی و سیمای فیزیکی.
- ۱۲- بهره برداری عملکردی - زیبا شناختی از گیاهان در طراحی کاشت.
- ۱۳- وجود گلکاریهای با اهداف کاربردی زیبایی.

۱۴- استفاده از مصالح اقلیمی (خلیل نژاد، ۱۳۸۴)

مطالعات و بررسیهای که از سوی وزارت مسکن و شهرسازی انجام گرفته است سرانه متعارف فضای سبز شهر در این ۷-۱۲ مترمربع بیان می دارد. که در مقایسه با شاخص کمی تعیین شده اند. از سوی سازمان ملل متحد که سرانه ۲۰ الی ۲۵ متر را برای هر نفر پیشنهاد کرده است رقم کمتری می باشد. میزان سرانه برحسب موقعیت اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، کالبدی و محیطی شهرهای مختلف قید می گردد. به عقیده بهبهانی استانداردهای مورد قبول فضای سبز شهری، در ایران حداقل ۶ مترمربع و حداکثر ۲۰ متر مربع در نوسان است.

جدول ۱- مؤلفه های توسعه پایدار در فضای سبز شهری

مؤلفه ها	توسعه پایدار	فضای سبز شهری
1 انسان	اتسان محوری به جای صحت محوری	ایجاد محیط سالم زیست محیطی در سطح کلان شهری
	بهبود کیفیت زندگی به جای افزایش کمی	ایجاد محیط با کیفیت مناسب برای شهروندان
2 کودکان و جوانان	توجه به کودکان و جوانان و رشد آنان در محیط سالم با توجه به نقش سازندگی آنان در آینده	ایجاد فضای مناسب تفریحی برای کودکان و جوانان و رشد آنان در محیط باز همراه با طبیعت
	3 زنان	توجه به حقوق زنان مشارکت بیشتر زنان
4 اکولوژی	معیار بودن اصول اکولوژیکی	حفظ معیارهای اکولوژیکی
	توسعه فضای سبز	افزایش سرانه فضای سبز
5 فرهنگ	مبارزه با غربی شدن همراه با واردات تکنولوژی بومی کردن تکنولوژی و توجه به مؤلفه های فرهنگی	پذیرش فضاهای سبز شهری توسط جامعه با بومی ساختن آن
	6 آموزش	سطوح تحصیلی تخصیص منابع مالی برای همه تعلیم و تربیت مهمترین عامل در نگرش و رفتار بشری
7 علم	آگاهی از دانش و تکنولوژی بومی توزیع برابر علم و تکنولوژی در کشور	سنگینی ترازوی دانش و تکنولوژی در کشور استفاده از ابزارهای نوین در مواجهه با چالشهای آینده
	8 اخلاقی	توسعه پایدار توجه به عنصر اخلاقی و معنویات در مطالعات به عنوان ضرورتی غیرقابل انکار
9 امنیت	استراتژی امنیت جهانی ایجاد صلح بر اساس بنیادهای عادلانه	مبارزه با توسعه نیافتگی، توزیع نابرابر ثروت، نابودی منابع و آسیب های زیست محیطی
	10 مشارکت	مشارکت و نقش آفرینی مردم در اجتماع هوشیاری عمومی و تفاهم

جدول ۲ - شماره سطوح پیشنهادی سرانه فضای سبز توسط سازمانها

و ارگانهای داخلی

سازمانها و ارگانها	سطوح پیشنهادی
وزارت مسکن و شهرسازی	۷-۱۲
کارشناسان محیط زیست	۳۰-۵
سازمان پارکی و فضای سبز	۲۵-۵۰
مهندسين مشاور روسی یولادشهر	۲۵
مهندسين مشاور آتک	۱۰-۳۵ برای تهران

ماخذ: ضوابط طراحی فضای سبز، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۷۱

۳-۵- معیارهای برنامه ریزی فضاهای سبز شهری

پیش از هر نوع برنامه ریزی برای توسعه فضای سبز شهری می بایستی استانداردها و سرانه های آن را مشخص کرد. حال لازم به نظر می رسد تا جهت تبیین بهتر مسأله تعریفی از این معیارها به عمل آید. استاندارد یعنی سطحی از اجرا که توسط معیارهای سنجش مشخص شده و برای تعداد معینی از جمعیت ساکن در نظر گرفته شده است (چهرزاد و آذریپیشه، ۱۳۷۱). کلاوسون معتقد است که استاندارد فقط یک راهنمای کلی است و نه یک دستورالعمل صریح و سودمندی آن نیز فقط در این مفهوم قابل ارزیابی مثبت است. (حیدری، ۱۳۷۸)

با این مقدمه کلی باید گفت که معیارهای برنامه ریزی فضای سبز شهری از سه جهت استانداردها، معیارهای محیطی و معیارهای مکانی مورد بررسی قرار می گیرند.

۳-۵-۱- استانداردهای فضای سبز

استانداردها و سرانه های مختلفی که برای هر یک از کاربریهای شهری به کار برده می شود با توجه به موقعیت جغرافیایی، شهر، ویژگیهای کالبدی - فیزیکی، شرایط اقلیمی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی و ... از شهری به شهر دیگر متفاوت بوده و نمیتوان یک سرانه و استاندارد مشخصی برای شهرهای یک کشور در نظر گرفت و هر شهری با توجه به شرایط خود نیاز به سرانه های متفاوتی دارد و استانداردهای ارائه شده تنها همچون یک راهنما مورد استفاده قرار می گیرند (حیدری، ۱۳۷۸).

سرانه فضای سبز توصیه شده توسط سازمان ملل ۲۰ الی ۲۵ متر مربع برای هر نفر می باشد (باروقی، ۱۳۸۳). حال اینکه این شاخص در فرانسه ۱۸ مترمربع، در آمریکای لاتین ۱۵ مترمربع و در انگلیس ۱۰ متر مربع می باشد. (گروه مطالعات و برنامه ریزی شهری، ۱۳۶۹).

براستانداردهای بین المللی سرانه فضای سبز برای هر شهروند ۱۵ تا ۵۰ مترمربع است (برآبادی، ۱۳۸۳). استانداردهای تعیین سرانه های فضای سبز در کشورهای در حال توسعه پائین تر از اروپا و آمریکاست. در کلکته سرانه فضای سبز کمتر از ۱/۲ مترمربع و در بغداد ۱/۴ متر مربع است؛ در حالی که استاندارد پیشنهاد شده برای کشورهای در حال توسعه ۱۶ متر مربع می باشد (پورمحمدی، ۱۳۷۴).

در زمینه استانداردهایی که در شهرهای ایران به کار برده می شود می توان گفت که اولین سرانه فضای سبز مربوط به طرح جامع تهران مصوب سال ۱۳۴۹ می باشد که سرانه ای برابر با ۹/۱۳ متر مربع را برای هر نفر پیشنهاد کرده است. با همه این

اوصاف وزارت مسکن و شهرسازی رقم سرانه ای را بین ۷-۱۲ متر مربع، به منظور استفاده در طرحهای توسعه و عمران حوزه وسعت قانونی شهرها در نظر گرفته است. البته این رقم در مناطق مختلف کشور تفاوتهای زیادی را نشان می دهد (سلطانی، ۱۳۷۱).

۳-۶- طراحی شهری پایدار و محیط زیست شهری

چالشهای دهه ۱۹۸۰ به شکل گیری سیاستهای عملی میان توسعه و محیط زیست انجامید که منجر به تدوین استراتژی حفاظت جهانی (WCS) توسط سازمان ملل برای حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی (IUCN)، برنامه محیط زیست ملل متحد (UNEP) انجامید. در رویکردهای جدید بر توسعه پایدار، حفاظت از محیط زیست به بهای از بین رفتن رشد اقتصادی یا کاهش رفاه اجتماعی پذیرفته نیست و بر توسعه همه جانبه اقتصادی و اجتماعی در راستای بهبود زیست محیطی و رفاهمندی شهروندی، همگام با ترمیم و بازسازی محیط زیست برای نسلهای آینده تأکید می ورزد. با این رویکرد است که ضمن حفاظت از محیط زیست شهری که بی شک ترمیم آن افزایش رفاه شهروندی را نیز به همراه دارد، امکان توسعه پایدار شهری همگام با توسعه انسانی پایدار و در بستر شکل دهی به سرمایه اجتماعی و شکل گیری مشارکت شهروندی فراهم می آید. بر این اساس به برخی از ملاحظات زیست محیطی توسعه پایدار شهری در راستای افزایش رفاه شهروندی اشاره می شود:

- سالم سازی فضای شهری و بهداشت اکولوژی شهری
- کاهش آلاینده های هوایی، صوتی و فاضلابی
- ایمن سازی شهر در برابر سوانح طبیعی
- بستر سازی جریان چرخه ای بازیافت مواد در اکوسیستم شهری
- التزام تدقیق در آثار زیست محیطی پروژه های شهری
- گسترش فضاهای تصفیه کننده شهری و فضاهای سبز درون شهری
- کاهش استفاده از وسایل آلاینده محیطی بوسیله آموزش شهروندی
- آموزش التزام حفاظت و ترمیم محیط زیست شهری

۳-۷- طراحی شهری پایدار و اقتصاد شهری

در راستای افزایش رفاه شهروندی در بستر توسعه پایدار ساختار شهری، بایستی تلاش بر آن باشد تا ضمن الثفات به تمام طبقات اجتماعی و خاصه طبقات آسیب پذیر اجتماعی و یا اقشار خاص اجتماعی همچون معلولان، سالمندان و کودکان، امکان بهره مندی عام از مسکن و خدمات شهری با نرخ بهینه فراهم شود. تمام ارگانهای اجتماعی در ساختار شهری بایستی به حمایت از طبقات اجتماعی بپردازند که در این بین همکاری ارگانهای شهری و شهرداری ضروری بنظر می رسد. بدون رفع مشکلات اقتصادی ساکنین شهری نمی توان توسعه پایدار را در سیستم شهری امکان داد که می بایست اقدامی اساسی در جهت حل تورم اقتصادی، نابرابری بهره مندی از درآمد ماهیانه و یا فقر، برداشته شود. در توسعه پایدار شهری نیز باید تا حد امکان از میزان هزینه خدمات و تسهیلات شهری کاست و ضمن کمکهای مخصوص به طبقات پائین، رتبه اقتصادی از تضاد و نابرابری اجتماعی کاهید تا امکان بهره مندی مطلوب همگان از خدمات شهری فراهم گردد.

براین اساس اهم ملاحظات اقتصادی در روند توسعه پایدار شهری را می توان چنین بیان کرد:

- تأمین رشد و توسعه اقتصادی شهری
- کاهش هزینه حمل و نقل عمومی شهری
- تغییر الگوی تولید، توزیع و مصرف مواد و مصالح
- تأمین و بستر سازی رشد اقتصادی شهری
- بهبود سطح خدمات اقتصادی شهری
- کاهش هزینه سرانه خدمات شهری برای افزایش رفاه اجتماعی

- کاهش هزینه تورم درون شهری

۳-۸- طراحی شهری پایدار و مدیریت شهری

سیاست های موسوم به توسعه می توانند فرایند کاهش یا افزایش پیوسته سطح زندگی را بهمراه داشته باشند. با تفکیک مفهوم توسعه، دو مفهوم توسعه حاصل می شود که توسعه سرمایه، فرایند انباشت و افزایش سرمایه را شامل می شود که می تواند به ارتقای سطح زندگی و مطلوبیت همگانی بینجامد یا اینکه نیانجامد. توسعه مردم نیز معنای افزایش سطح ارضای نیازهای هر گروه اجتماعی بر اساس سلسله مراتب این نیازها را شامل می شود. (مارک هنری، ۱۳۷۴). این تفکیک می تواند بر جدایی گزینی طبقاتی دامن زند و تنها امکان زندگی مطلوب را برای قشر خاصی فراهم کند. بر این اساس به نظر می رسد می بایست سیاست های کلان در حوزه شهری مورد بازنگری قرار گیرد و امکان ارائه متناسب تسهیلات و خدمات شهری برای همگان و در راستای توسعه پایدار انسانی فراهم گردد. این مهم جز از طریق تدقیق در سیاستها و برنامه های کلان درون شهری میسر نمی شود که بایستی به تغییر نگرش در سیاست های شهری و جایگزینی روشهای کارآمد در نظام برنامه ریزی درون شهری بیانجامد تا امکان زندگی مطلوب و افزایش رفاه شهروندی را فراهم گرداند. در ذیل به برخی از این سیاست های شهری اشاره می شود:

- مبادله اطلاعات توسعه پایدار و همکاری در مطالعات مقایسه ای
- مشارکت نهادهای شهری با نهادهای عمومی شهروندی
- آموزش و اطلاع رسانی و تعلیم و تربیت همگانی
- جایگزینی در نظام برنامه ریزی از بالا به پایین
- تغییر نگرش در طرحها و سیاستهای شهری.

۳-۹- تعریف توسعه پایدار

براساس گزارش برانت لند، توسعه پایدار عبارت است از توسعه ای که نیازهای کنونی و جهان را تأمین کند بدون آنکه توانایی نسل های آتی را در برآوردن نیازهای خود به مخاطره افکند و این که توسعه پایدار «رابطه متقابل انسان ها و طبیعت در سراسر جهان است» (Unesco , 1997 :13).

۳-۱۰- توسعه پایدار شهری

رویکردهای نوین شهرسازی از جمله برنامه ریزی اجتماعی (COMMUNITY PLANNING) برنامه ریزی غیر اقلیدوسی (NON-EUCLIDIAN MODE OF PLANNING) نظریه انتقادی (THEORY CRITICAL) نظریه پدیدار شناسی (PHENOMENOLOGY THEORY) نظریه اخلاقی (ETHICAL THEORY) و نظریه «توسعه پایدار شهری» (URBANSUSTAINABLEDEVELOPMENT) را می توان تأکیدی بر کاربست رویکردهای نوین به انسان معماری و شهرسازی دانست که اصالتهایی همچون اجتماع در مقابل فرد، اخلاق در مقابل منافع و کیفیت در مقابل کمیت از پارادایم های مشترک آن به حساب می آیند. بر این اساس اندیشه در باب الگوهای توسعه شهری مستلزم تقید توسعه در یک محدوده کالبدی بنام «شهر» است که جنبه ای از فرآیند توسعه را در بر می گیرد که با التفات بر متغیرهای مرتبط با زندگی شهری شکل می گیرد. چنانچه متغیرهای مرتبط با زندگی شهری بر رفاه اجتماعی شهروندی تأثیر دارد و بایستی در چارچوب مفهوم توسعه پایدار شهری تبیین گردد. عموم دیدگاه های توسعه پایدار شهری، بر توسعه فیزیکی و کالبدی شهر تأکید دارند در حالی که وجه فرهنگی و اجتماعی توسعه شهری تا حدودی ناشناخته می نمایاند. ذکر این نکته نیز اساسی بنظر می رسد که دو مفهوم «پایداری شهری» و «توسعه پایدار شهری» به دلیل تقارب معانی، بجای یکدیگر بکار می روند، حال آنکه پایداری مجموعه ای از وضعیتها را شامل می شود که در بستر زمان استمرار دارد در حالی که توسعه پایدار

فرآیندی را تداعی می کند که در بستر آن پایداری می تواند پدیدار شود. در نخستین گردهمایی زیست محیطی اروپایی در سال ۱۹۷۵ تأکید شد که در مناطق شهری حفاظت و توسعه کیفیت محیطی در اولویت قرار دارد که گسترش حفاظت از سلامتی و رفاه انسان با استفاده بهینه و منطقی از منابع طبیعی، مضمون ترویجی آن بشمار می رود. در سال ۱۹۹۰ نیز کمیسیون جوامع اروپا، نخستین مانیفست را تحت عنوان (Green Paper on the Urban Development) انتشار داد که بر لزوم کاربرد ارتباط همگون بین برنامه ریزی شهر و چارچوب پایدار اقتصادی و اجتماعی در ساختار شهری تأکید کرد چنانچه مقررات منطقه بندی فضایی (ZONING) مورد انتقاد قرار گرفت که به گسترش ایده شهر فشرده (COMPACTCITY) برای رسیدن به توسعه پایدار شهری انجامید. بر این اساس توسعه پایدار شهری را می توان بهره وری در استفاده بهینه از زمین و تشویق بر بهره گیری مجدد از ساختمانها دانست که امکان عدالت گسترده اجتماعی، در بستر فضا و برابری اجتماعی را محقق گرداند و با فراهم نمودن امکانات رفاهی، اجتماعی، خدمات شهری و حقوق شهروندی، بهبود کیفیت زیست محیطی شهری و رضایت شهروندی را ممکن گرداند. بر این اساس شهرسازی بایستی بعنوان ابزاری مؤثر برای اجرا و تحقق سیاستهای ملی و محلی فرصتهایی مطلوب را برای استفاده بهینه از منابع انرژی زمین و محیط زیست در ساختار شهری ارائه کند تا به ایجاد سکونتگاهی امکان دهد که نه تنها زندگی مطلوب و شایسته برای نسل حاضر بلکه نسلهای آینده را نیز فراهم می کند بلکه پایداری کره زمین و روح انسانی را نیز تضمین می نماید (بحرینی، ۱۳۷۸). در ضمن به این نکته نیز باید اشاره کرد که در توسعه پایدار انسان بعنوان محور اساسی توسعه قلمداد می شود. که توسعه انسانی پایدار و بالندگی سرمایه اجتماعی را نیز به همراه می آورد. رویکرد توسعه انسانی پایدار بدلائیل زیر نقشی اساسی و اهمیتی فزاینده در فرآیند توسعه پایدار و خاصه، توسعه پایدار شهری می یابد:

الف: نقش اساسی در رفاه و تأمین اجتماعی را به خود تخصیص می دهد.

ب: بر پایه فرصتهای برابر برای افراد جامعه و عدالت اجتماعی شکل می گیرد.

پ: به توزیع عادلانه و متساوی دستاوردهای توسعه مدد می رساند.

ت: ارتباطی بین انواع سرمایه گذاری در نیروی انسانی ایجاد می کند که امکان بهره مندی از توانمندی تکاملی نیروی انسانی را در پی دارد. (مک کنلی، ۱۳۷۵). بر این اساس می توان همبستگی توسعه پایدار شهری مبتنی بر توسعه پایدار انسانی را با مفهوم رفاه اجتماعی شهروندی، از این باب مورد تدقیق قرار داد که همگام با توسعه پایدار شهری امکان ایجاد شرایط مطلوب زندگی شهری چنان فراهم می شود که انسان در محور این توسعه پایدار قرار می گیرد و هدف ابزار و سرمایه آن به حساب می آید. شهر پایدار را می توان شهری دانست که در آن تنوع برقرار شود و تفکیک و جدایی کالبدی وجود نداشته باشد و تمام طبقه های اجتماعی امکان بهره گیری از خدمات و تسهیلات رفاهی را داشته باشند. شهر پایدار در روند توسعه پایدار شهری می بایستی ملاحظاتی را در ساختار شهری برای گسترش رضایت اجتماعی و افزایش رفاه شهروندی فراهم کند که بی شک تحقق رفاه عمومی بهبود سطح توسعه انسانی پایدار را نیز به همراه خواهد داشت. در راستای تحقق توسعه پایدار شهری می بایست شرایطی فراهم شود تا امکان بستر سازی توسعه پایدار انسانی و بهبود رفاه اجتماعی شهروندی، فراهم گردد که در این بستر می توان به برقراری عدالت اجتماعی (هاروی، ۱۳۷۶) طراحی اقلیمی هماهنگ با محیط زیست انسانی (بحرینی، شیعه، ۱۳۸۰)، تقویت ساختارهای همبستگی اجتماعی همچون تعهد و مسئولیت پذیری، تقویت بنیانهای اجتماعی و خانوادگی و احیای محیط زیست همگانی (بحرینی، ۱۳۷۸) و ایجاد انتظام ساختاری در فضای شهری برای ادراک زیباشناختی و خوانایی شهری (کوبین لینچ، ۱۳۸۱) و بهبود بهره گیری از فضاهای شهری و افزایش رضایت شهروندی (بحرینی، ۱۳۷۸) و یکپارچگی بخشی به ساختار بصری محیط و منظر شهری (گوردن کالن، ۱۳۷۷) اشاره کرد. کمیسیون جهانی محیط زیست نیز الزامات توسعه پایدار را چنین بیان می کند:

- مشارکت شهروندان در تصمیم گیری در بستر یک نظام سیاسی

- چاره اندیشی برای تنشهای حاصل از ناموزونی توسعه در بستر یک نظام اقتصادی

- التزام به ترمیم و حفاظت محیط زیست در بستر یک نظام تولیدی
- فراهم سازی الگوهای پایداری از تجارت مالی در بستر یک نظام دانش فنی
- ایجاد الگوهایی از تجارت و دارایی در بستر یک نظام بین المللی
- وجود انعطاف پذیری و خود اصلاحی در بستر یک نظام بین المللی
بر این اساس توسعه پایدار شهری در تکوین مفاهیم زیر جنبه کارآمدی به خود می گیرد:

الف - بستر سازی عدالت اجتماعی و شهروندی

ب - بستر سازی مشارکت شهروندی و همبستگی اجتماعی

پ - بستر سازی تقویت بنیان نهادهای اجتماعی و بنیان خانوادگی

ث - رویکرد استراتژیک بر پدیداری توسعه پایدار شهری

ج - گسترش آداب و فرهنگ شهرنشینی

چ - مساعدت و سازماندهی ارگانهای دولتی و خصوصی

ح - کارآمدسازی سیاستها و برنامه های سیاست گذاری در حوزه کلان شهری

خ - گسترش حقوق شهروندی و بهینه سازی مناسبات مدنی

توسعه پایدار دارای سه اصل پایداری محیط زیست، پایداری اقتصادی و پایداری اجتماعی است.

پایداری اقتصادی: پایداری اقتصادی به معنای حفظ و ارتقای وضعیت فعلی اقتصادی است بدون آن که منابع طبیعی دچار تخریب شود که در این راستا فعالیتهای اقتصادی باید موجب رشد جامعه شده و با عدالت و کارآیی همراه باشند. پایداری اجتماعی: انسان و جوامع انسانی محور اصلی توسعه پایدار هستند. همان گونه که گفته شد، هدف توسعه پایدار، توسعه همه جانبه است و توسعه همه جانبه بدون توسعه اجتماعی ممکن نخواهد بود. در توسعه اجتماعی بر اهدافی نظیر هویت فرهنگی، همبستگی اجتماعی، توسعه تشکیلاتی، مشارکت شهروندان، توانمندسازی انسانها و امکان جابجایی اجتماعی تأکید میشود. پس به طور کلی میتوان گفت که هدف توسعه پایدار دستیابی به جامعه ای پویا و ماندگار است که این امر جز با حفظ محیط زیست ممکن نخواهد شد. (Del Barrio, ۱۹۹۸)

پایداری زیست محیطی: پایداری زیست محیطی بر کاهش استفاده از منابع طبیعی و انرژیهای تجدیدناپذیر، جلوگیری از اتلاف منابع انرژی، کاهش تولید پسماندها و تأکید بر استفاده مجدد و بازیافت پسماندها، استفاده از مواد قابل بازگشت به طبیعت و کاهش تولید آلودگیها در صنایع و کشاورزی تأکید میکند. در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار ((پایداری محیطی)) در ارتباط با معماری اهمیت زیادی دارد و مسائل زیست محیطی. توجه به استفاده از منابع تجدیدپذیر مثل (Elliott, ۲۰۰۶). که آینده بشر را به خطر انداخته است معماران را به چاره اندیشی واداشته است انرژی خورشید و باد، استفاده کمتر از انرژی های تجدیدناپذیر و آلاینده مثل سوختههای فسیلی، توجه به نسلهای آینده، توجه به محیط زیست و کاهش آلودگی با توجه به این اصول، معماران و شهرسازان در صدد تعریف معماری و شهرسازی پایدار شده اند که در این راستا، تعریف های زیادی از معماری و شهرسازی پایدار به عمل آمده که در اکثر آن ها، توجه به محیط زیست شهری، ایجاد شهرهای سالم و اکولوژیک و آلودگی اهمیت ویژه ای داشته است، کمتر شهرها. شهری سالم خواهد بود که فضاهای قابل توجهی از آن به پارک ها و فضاهای سبز، اختصاص داده شود و در آن به محیط زیست، پاکیزگی هوا، اکوسیستم ها و چرخه های زیستی موجودات دیگر اهمیت داده شده باشد. ایجاد پارک ها و علاوه بر حفظ پاکیزگی، بر زیبایی و طراوت آنها نیز افزوده و زمینه زندگی انواع جانداران زیست محیطی را نیز در، فضاهای سبز وسیع در شهرها شهر فراهم میآورد.

در بسیاری از نواحی شهری فضای سبز خالی از پوشش گیاهی و بدون شخصیت ظاهر می شوند که در زمان توسعه اصلی به عنوان فضای باز در نظر گرفته شده و اغلب تنها برای پاسخگویی به مقررات جاری برای برنامه ریزی کاربری زمین به وجود آمده اند. تعجبی نیست که چنین فضاهایی از سوی دیگران به عنوان فضاهایی بدون استفاده تلقی گردیده و در نتیجه بیشتر فضای سبز دائماً تحت فشار برای توسعه مجدد قرار دارد. این وضعیت نشانه فقدان وجود یک تفکر مناسب درباره اهمیت فضاهای سبز در کیفیت عمومی زندگی در این گونه نواحی شهری است. منابع عمومی لازم نیز برای توجه و نگهداری از این فضاها اغلب موجود نیست. ارائه راهبردی که هدف آن بازسازی چنین فضاهایی و درک کامل توان های آن برای ارتقای تنوع زیست محلی و ارتقای کیفیت زندگی افراد باشد می تواند نقطه عطفی برای گروههای مردم محلی ایجاد کند. فضاهای سبز محلی با ارزش کیفیت زندگی و پایداری کاربری اراضی محلی را به طرق مختلف افزایش می دهند، به طور مثال: این کار از طریق افزایش دامنه امکانات تفریحی محلی انجام می گیرد که این باعث کاهش نیاز به استفاده از اتومبیل در زمان تفریح مردم می گردد.

نتیجه گیری

از آنچه که در کلیات و مبانی و مفاهیم نظری تحقیق مطرح گردید می توان گفت که تاریخچه احداث فضای سبز تحت عنوان باغ «پردیس» و پارک در گستره زمان و مکان و در اعصار و قرون مختلف و قبل از انقلاب صنعتی به لحاظ دلایلی همچون مذهب و قدرت، حاکمیت مرکزی، حسن زیبایی و زیبا دوستی و علاقه افراد و قشرهای خاص به پرورش گیاهان زینتی و دارویی و عوامل اقتصادی و غیره معمول بوده و کشورهای مختلف دنیا سبک های خاصی را در ایجاد باغ و پردیس و پارک نسبت به خود داشته اند که در این میان ایران نیز در معماری فضای سبز بخصوص هنر باغ سازی سابقه ای بس طولانی دارد. در دوران بعد از انقلاب صنعتی رشد و توسعه شهرنشینی و صنعت بر مبنای فن آوری جدید و گرایش به زندگی ماشینی و اثرات تخریبی زیادی از جمله از بین رفتن منابع طبیعی و پوشش گیاهی و آلودگی زیست محیطی و کمبود فضای سبز که نتایجاً، اثرات زیانبخش و نامطلوبی در حالات جسمی و روانی انسان گذاشته، ناپایداری محیط زیست را سبب شده است. فکر ایجاد فضای سبز، باغ ها و پارکها رابرای مقابله با اثرات منفی زیست محیطی صنعت، زندگی ماشین و پایداری محیط زیست در انسانهای شهرنشین بوجود آورده است. امروزه فضای سبز شهری بعنوان ابزاری توانمند در جهت بهسازی محیط زیست شهرها حائز اهمیت است. بازدهی زیست محیطی فضای سبز، اثرات اکولوژیک و اجتماعی یک فضای سبز فعال است. فضای سبز فعال، فضای سبز طراحی شده متناسب با شرایط اکولوژیک شهرهاست. آنچنانکه بتواند ضمن حفظ پایداری خود، به طور مستمر در پیوند با ساختار بی جان شهر، خدمات کیفی خود را ارائه کند. ایجاد فضاهای سبز پارکهای شهری نباید بطور مستقل و بدون پیوند با نیازهای جامعه شهری مطرح شود. در طراحی فضای شهری باید نیازهای جامعه شهری مد نظر قرار گیرد. چرا که امروزه برخورداری از امکانات گذران اوقات فراغت در این فضاها یکی از ارکان توسعه به شمار می آید. جامعه فعال، پرتحرک و جامعه ای که از هر لحاظ و با تمام امکانات بسوی توسعه یافتگی می شتابد، نیازمند تجدید قوا از طریق استراحت و آرامش جسمی و روحی حس زیبایی در دامن طبیعت سبز می باشد.

منابع

- ۱- بهرام سلطانی، کامبیز، ۱۳۷۴، معیارهای آسایش صوتی، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
- ۲- بهرام سلطانی، کامبیز، ۱۳۷۴، محیط زیست، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
- ۳- بحرینی، سید حسن، ۱۳۷۱، شهرسازی و توسعه پایدار، رهیافت، شماره هفدهم، ص ۳۹-۲۸.
- ۴- پورمحمدی، محمدرضا، برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، تهران، سمت.
- ۵- پورمحمدی، محمدرضا، قربانی، رسول، ۱۳۸۰، شیوه حفاظت از باغ ها و اراضی کشاورزی و آثار آن بر تراکم شهری در ایران ص شماره ۳۸ صص ۲۴-۲۲.
- ۶- جوادی، اردشیر، ۱۳۷۹، نقش مدیریت شهری در توسعه پایدار شهرها، مجموعه مقالات اولین سینمای مدیریت توسعه پایدار در نواحی شهری، شهرداری تبریز صص ۷۷-۶۹.
- ۷- حبیبی، سید محسن، ۱۳۷۵، شهرسازی واقعیات و تخیلات، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۸- حروانی، نادیا، ۱۳۷۱، درختان برای زندگی، فصلنامه علمی فضای سبز، سازمان پارک و فضای سبز شهرداری تهران.
- ۹- حیدری چیا، رحیم، ۱۳۸۱، جایگاه و اهمیت فضای سبز تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، و دانشکده تبریز
- ۱۰- چهارزاد، رحیم و آذر پیشه، نازیلا، ۱۳۷۱، فضای سبز تبریز، پایان نامه کارشناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشکده تبریز.
- ۱۱- زبیری، کرامت الله، ۱۳۷۸، برنامه ریزی شهرهای جدید، سمت.
- ۱۲- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۰، چهارچوب و ضوابط طراحی فضای سبز شهری، نشریه شماره ۲۰۳.
- ۱۳- سعیدنیا، احمد، ۱۳۷۹، کتاب سبز شهرداری، فضای سبز شهری، مرکز مطالعات در برنامه ریزی شهری وزارت کشور تهران.
- ۱۴- شکوئی، دکتر حسین، ۱۳۷۳، دیدگاههای نو در جغرافیای شهری، سمت.
- ۱۵- شیعه، اسماعیل، ۱۳۷۳، مقدمه ای بر مبانی برنامه ریزی شهری، دانشگاه علم صنعت ایران.
- ۱۶- مجنونیان، فزیک، ۱۳۷۴، مباحثی پیرامون پارکها، فضای سبز و تفرجگاهها، سازمان پارکها و فضای سبز تهران.
- ۱۷- معصومی اشکوری، حسن، ۱۳۷۶، اصول و مبانی برنامه ریزی منطقه ای، صومعه سرا، سازمان برنامه بودجه استان گیلان.
- ۱۸- موسی کاظم محمدی، سید مهدی، ۱۳۸۰، توسعه پایدار شهری، مفاهیم و دیدگاهها، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی سال شانزدهم شماره ۳ صص ۹۴-۱۱۴.
- ۱۹- نظریان، علی اصغر، ۱۳۷۹، جغرافیای شهری ایران، دانشگاه پیام نور تهران.
- ۲۰- یامچی، عباس، جایگاه و اهمیت فضای سبز در توسعه پایدار مورد نمونه مرند، پایاننامه دوره کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز.

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران